

ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยสู่การพัฒนาระบบนิเวศการวิจัย:
การวิเคราะห์เชิงระบบในบริบทมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี¹

Research Delays toward Research Ecosystem Development: A Systemic
Analysis in the Context of Prince of Songkla University, Pattani Campus

¹อลิสา สารเอส และ ^{2*}สันติ เส้นหมาน

¹Alisa Sares, and ^{2*}Santi Senman

**Corresponding Author*

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Prince of Songkla University, Pattani Campus, Thailand

E-mail: ¹harissa.n@psu.ac.th, ²sunti.s@psu.ac.th

Received February 1, 2026; Revised March 2, 2026; Accepted March 25, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัย เปรียบเทียบความแตกต่าง และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงระบบที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัย รวมถึงอธิบายกลไกเชิงซ้อนของความล่าช้าผ่านความสมดุลระหว่างข้อเรียกร้องของงานและทรัพยากรสนับสนุน ตามกรอบแนวคิด Job Demands–Resources (JD–R) Model ตลอดจนเสนอแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการวิจัยสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมให้การดำเนินงานวิจัยแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน รวบรวมข้อมูลจากอาจารย์และนักวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เคยได้รับทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายในมหาวิทยาลัยระหว่างปี พ.ศ. 2560–2567 ผ่านการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยเชิงปริมาณชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความล่าช้ามีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะความเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการวิจัยและผลลัพธ์ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง ผลการเปรียบเทียบตัวแปร พบว่าลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งทางวิชาการ ไม่ส่งผลต่อระดับปัญหาที่แตกต่างกัน แต่ประสบการณ์ในการได้รับทุนวิจัยภายในเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดการรับรู้ต่ออุปสรรค โดยเฉพาะด้านบุคคลและด้านเงื่อนไขการรับทุน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยืนยันว่า

¹ ทุนสนับสนุนจาก กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยมีสาเหตุจากข้อจำกัดของตัวบุคคลเพียงลำพัง แต่เป็นปัญหาเชิงระบบที่เกิดจากความไม่สมดุลระหว่างภาระงานวิชาการ กฎระเบียบที่ขาดความยืดหยุ่น และแรงกดดันด้านผลผลิตที่เกินกำลังทรัพยากรสนับสนุน บทความนี้จึงเสนอแนวทางพัฒนาระบบนิเวศการวิจัย ที่เปลี่ยนบทบาทจากการกำกับดูแลเน้นเอกสารสู่การสนับสนุนเชิงกระบวนการ การสร้างระบบพี่เลี้ยงทางวิชาการ และการลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสำเร็จของงานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

คำสำคัญ: การบริหารจัดการงานวิจัย; ความล่าช้าในการวิจัย; ระบบนิเวศการวิจัย; ภาระงานอาจารย์; โมเดล JD-R

Abstract

This study aims to investigate the factors, compare the differences, and analyze the systemic relationships contributing to research delays; explain the complex mechanisms of these delays through the balance of job demands and resources using the Job Demands–Resources (JD–R) Model; and propose guidelines for developing a research ecosystem in higher education institutions to promote timely research completion. A mixed–methods design was employed. Data were collected from academic staff and researchers at Prince of Songkla University, Pattani Campus, who received internal research funding between 2017 and 2024, using structured questionnaires and in–depth interviews. Quantitative findings reveal that all contributing factors were significantly and positively interrelated, indicating a systemic pattern of research delay. A particularly strong association was identified between research process factors and research outcome factors. No statistically significant differences were found across gender, educational level, or academic rank; however, prior experience in receiving internal research funding emerged as a significant determinant shaping researchers’ perceptions of obstacles, specifically in relation to personal and funding–condition factors. Qualitative findings further confirm that research delays should not be attributed solely to individual limitations but reflect a systemic imbalance between academic workload, inflexible administrative regulations, and productivity pressures that exceed available institutional resources. The study therefore proposes the development of a research ecosystem framework that shifts institutional emphasis from document–centered compliance toward process–based research support, including academic mentorship and workload reduction, to create an environment conducive to successful and timely research completion in higher education institutions.

Keywords: Research Management; Research Delays; Research Ecosystem; Academic Workload; JD-R Model

บทนำ

ในบริบทการพัฒนาประเทศ ด้วยฐานความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมถือเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ในการสร้างองค์ความรู้และขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์สถานการณ์ การปรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลนโยบายอย่างเป็นระบบ (อัจฉราพรรณ โพธิ์ทอง, 2568) ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ภายใต้บริบทดังกล่าว การบริหารจัดการโครงการวิจัยให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดจึงเป็นประเด็นสำคัญ ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัย (Research Delay) เป็นอุปสรรคสำคัญที่ลดทอนประสิทธิภาพของระบบนิเวศวิจัยทั่วโลก โดยส่งผลกระทบโดยตรงต่อความคุ้มค่าของทรัพยากรและโอกาสในการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย (Abeyasinghe & Jayathilaka, 2022; Snooks et al., 2023) งานวิจัยที่ผ่านมาได้ระบุปัจจัยเชิงสาเหตุไว้หลากหลาย ตั้งแต่ความไม่แน่นอนของกระแสเงินทุน (Ramalho, Souza & Provete, 2025) ไปจนถึงข้อจำกัดด้านกฎระเบียบและภาระงาน (Dzikunu et al., 2025; Morrow et al., 2025) รวมถึงสาเหตุเชิงซ้อนครอบคลุมทั้งปัจจัยด้านบุคคลการบริหารจัดการ และกระบวนการวิจัย (Dzikunu et al., 2025; เจนจิรา บ.ป.สูงเนิน, วัชรภรณ์ ชัยวรรณ และ พชรนันท์ ยังวรวิเชียร, 2566; นวิพรรณ ดันติพลาผล, 2568; สุชีรา จรรยา มั่น, ประคุณ ศาลิกร และ ธนาภรณ์ นิมแพ, 2568;

การศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการระบุปัจจัยปัญหาในลักษณะแยกส่วน (Isolated Factors) ขาดการวิเคราะห์ความซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ซึ่ง Bashir et al. (2024) ได้พบว่าความล่าช้ามิได้เกิดจากปัจจัยเดียว แต่เป็นผลลัพธ์ของปฏิกิริยาลูกโซ่ (Domino Effect) ในเครือข่ายการทำงาน และยังขาดการวิเคราะห์กลไกเชิงระบบ ผ่านทฤษฎีที่สามารถอธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างข้อจำกัดและสิ่งสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยังขาดงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด Job Demands–Resources (JD–R) Model มาเป็นฐานในการวิเคราะห์สมดุลระหว่างข้อเรียกร้องของงาน (Job Demands) เช่น ภาระทางธุรการและความกดดันด้านเวลากับทรัพยากรงาน (Job Resources) เช่น ระบบสนับสนุนและทุนวิจัย ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีบทบาทสำคัญในการผลิตงานวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ผ่านกลไกการสนับสนุนจากกองทุนวิจัยวิทยาเขตปัตตานี อย่างไรก็ตาม จากการติดตามงานวิจัยของกองทุนวิจัยวิทยาเขตปัตตานี พบว่ามีโครงการวิจัยจำนวนหนึ่งประสบปัญหาความล่าช้า ไม่สามารถส่งมอบผลงานได้ตามแผนที่กำหนด ทำให้เกิดผลงานวิจัยตกค้างและไม่สามารถนำไปใช้

ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ได้ตามวัตถุประสงค์ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความท้าทาย ทั้งใน ด้านลักษณะส่วนบุคคลของนักวิจัยและระบบการบริหารจัดการงานวิจัย ซึ่งปัจจุบันยังขาดการศึกษา เจาะลึกในบริบทของวิทยาเขตปัตตานี

บทความวิจัยนี้จึงนำเสนอผลการศึกษาปัจจัยและกลไกความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความล่าช้า ในการดำเนินงานวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยเรียบเรียงเนื้อหาเพื่อให้ เห็นภาพสะท้อนเชิงประจักษ์ตั้งแต่ข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ไปจนถึงการอภิปราย ผลที่เชื่อมโยงสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ทั้งนี้ งานวิจัยมุ่งอุดช่องว่างทางวิชาการโดยมิได้วางตำแหน่ง เป็นเพียงกรณีศึกษาในพื้นที่ แต่เป็นการทดสอบและขยายผลเชิงทฤษฎี (Theoretical Application & Extension) ของกรอบแนวคิด JD-R Model ในบริบทการบริหารจัดการงานวิจัย เพื่อพิสูจน์ข้อ สันนิษฐานที่ว่า ความล่าช้ามิใช่ความล้มเหลวระดับบุคคล (Individual Failure) แต่เป็นเพราะระบบที่มี ความไม่สมดุลเชิงโครงสร้าง (Structural Imbalance) ข้อค้นพบจากการศึกษานี้จึงเป็นองค์ความรู้สำคัญ ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านกระบวนการบริหารจัดการ จากการเน้นการกำกับควบคุม สู่การสร้าง ระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem) ที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานวิจัยแล้วเสร็จตามระยะเวลา ที่กำหนด (Savona et al., 2025) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางและมาตรการสนับสนุนการทำวิจัย ของสถาบันอุดมศึกษาในวงกว้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัย เปรียบเทียบความแตกต่าง และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงระบบที่ ส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัย
2. เพื่ออธิบายกลไกเชิงซ้อนของความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัย ผ่านความสมดุลระหว่างข้อ เรียงร่องของงานและทรัพยากรสนับสนุน ตามกรอบแนวคิด Job Demands-Resources (JD-R) Model
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem) สำหรับ สถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมให้การดำเนินงานวิจัยแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

การทบทวนวรรณกรรม

จากการสืบค้นและสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย และรายงานที่เกี่ยวข้องทั้งใน ระดับประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้จัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์พลวัตของ ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัย ซึ่งนำไปสู่การค้นพบช่องว่างของความรู้ (Knowledge Gap) ที่การศึกษาในอดีตยังอธิบายได้ไม่ครอบคลุม โดยสามารถแบ่งประเด็นการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. พลวัตของความล่าช้าในการวิจัย: จากปัญหาเชิงปัจเจกสู่ความเปราะบางเชิงโครงสร้าง วรรณกรรมในอดีตมักอธิบายปรากฏการณ์ความล่าช้าของงานวิจัยผ่านมุมมองระดับปัจเจกบุคคล (Individual Level) เช่น การขาดทักษะ การบริหารเวลา หรือแรงจูงใจของนักวิจัย (นิภาพรรณ ลิ้มเทียมรัตน์, 2564) ทว่างานวิจัยร่วมสมัยได้สะท้อนภาพที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น โดยใช้ให้เห็นว่าความล่าช้าเป็นผลจากข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการ (Dzikunu et al., 2025) งานวิจัยในต่างประเทศของ Snooks et al. (2023), and Morrow et al. (2025) ยืนยันตรงกันว่าระบบราชการ (Bureaucracy) และกฎระเบียบที่ขาดความยืดหยุ่นในกระบวนการขออนุมัติต่าง ๆ เป็นคอขวดสำคัญที่สกัดกั้นความก้าวหน้าของโครงการ นอกจากนี้ ความไม่แน่นอนของรอบการจัดสรรทุน ยังบั่นทอนความมั่นคงและนำไปสู่การหยุดชะงักของงานวิจัย (Ramalho et al., 2025) สอดคล้องกับบริบทในประเทศไทยที่พบว่า ข้อจำกัดด้านงบประมาณและภาระงานที่ทับซ้อนเป็นอุปสรรคสำคัญ (นิภาพรรณ ดันติพลผล, 2568; เจนจิรา บ.ป.สูงเนิน และคณะ, 2566)

แม้วรรณกรรมจะระบุปัจจัยที่เป็นอุปสรรคไว้อย่างกว้างขวาง แต่ส่วนใหญ่มักศึกษาปัจจัยเหล่านี้แบบแยกส่วน ยังขาดการวิเคราะห์ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Bashir et al., 2024) หรือการศึกษาเชิงประจักษ์ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบว่า ปัจจัยระดับบุคคลและปัจจัยเชิงโครงสร้างมีปฏิสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อกันอย่างไรในบริบทของสถาบันอุดมศึกษาไทย

2. กรอบแนวคิด Job Demands–Resources (JD–R) Model ในบริบทการวิจัย

ทฤษฎี JD–R Model ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายผลสัมฤทธิ์ในการทำงานผ่านความสมดุลระหว่างข้อเรียกร้องของงาน (Job Demands) และทรัพยากรงาน (Job Resources) (Sverdluk et al., 2018) ในบริบทการวิจัย ภาระงานสอน งานธุรการ และกฎระเบียบของแหล่งทุน ถือเป็นข้อเรียกร้องที่ดูดซับพลังงานของนักวิจัย ขณะที่ระบบพี่เลี้ยง ทุนสนับสนุน และเวลา ถือเป็นทรัพยากรที่ช่วยเป็นตัวกันชน สิ่งที่น่าสนใจคือ วรรณกรรมระยะหลังพบความย้อนแย้งเชิงโครงสร้าง กล่าวคือ กลไกการบริหารจัดการทุนที่ควรจะเป็นทรัพยากร กลับกลายเป็นข้อเรียกร้องใหม่ ที่เพิ่มภาระทางธุรการแก่นักวิจัยหากระบบนั้นขาดความคล่องตัว (Crane, Blatch–Jones & Fackrell, 2023; Tham, 2023)

การประยุกต์ใช้ JD–R Model ในการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานวิจัยระดับสถาบันยังมีจำกัด โดยเฉพาะการพิสูจน์เชิงปริมาณและคุณภาพว่า เมื่อข้อเรียกร้องเชิงระบบ มีความรุนแรง ทรัพยากรส่วนบุคคล (เช่น แรงจูงใจ) จะยังสามารถต้านทานความล่าช้าได้หรือไม่ การศึกษานี้จึงเติมเต็มช่องว่างโดยใช้ JD–R Model เป็นกรอบในการอธิบายกลไกดังกล่าว

3. การพลิกโฉมการบริหารจัดการสู่ "ระบบนิเวศการวิจัย" (Research Ecosystem)

การเปลี่ยนผ่านกระบวนทัศน์จากการบริหารงานวิจัยแบบกำกับดูแลเชิงเอกสาร (Compliance–based) ไปสู่การสร้างระบบนิเวศการวิจัย ที่เน้นการสนับสนุนเชิงกระบวนการ (Process–based Support) (สุอังคณา ม่วงยัง และศุภโชค มณีมัย, 2568; Savona et al., 2025) ระบบนิเวศที่ดีต้องอาศัยการประสานงานของเครือข่าย การจัดตั้งกลไกพี่เลี้ยง และการมีหน่วยบริหารงานวิจัยที่ทำหน้าที่เป็น

ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อลดทอนภาระที่ไม่จำเป็น แม้แนวคิดระบบนิเวศการวิจัยจะถูกพูดถึงในระดับมหภาค (Macro level) แต่ยังขาดการนำเสนอโมเดลเชิงปฏิบัติ (Actionable model) สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในระดับภูมิภาค ที่บูรณาการแนวคิด JD-R Model เข้ากับการออกแบบระบบนิเวศอย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยนี้จึงมุ่งอุดช่องว่างด้วยการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงระบบจากข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรมและการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการวิจัย จากการวิเคราะห์และจัดระบบวรรณกรรมข้างต้น ผู้เขียนได้นำ กรอบแนวคิด JD-R Model และ แนวคิดระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem) มาประยุกต์ใช้เป็นแกนหลัก (Theoretical Core) ในการดำเนินการวิจัยใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

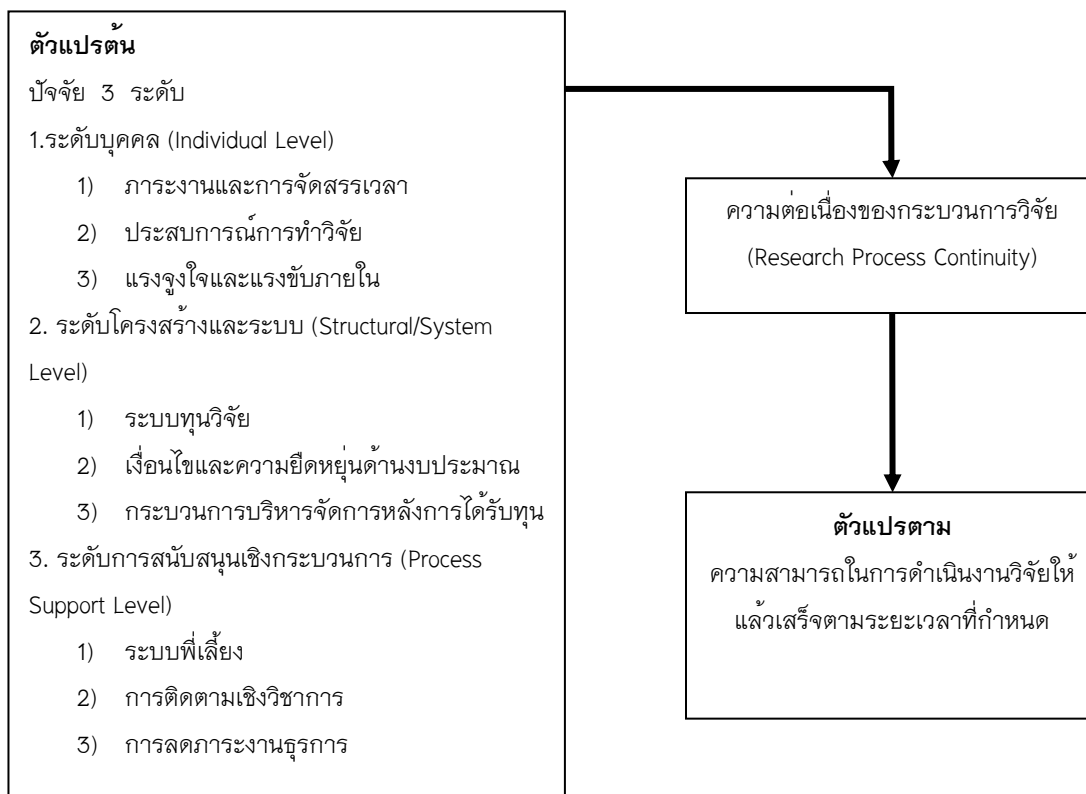
1. การออกแบบเครื่องมือวิจัย ทฤษฎี JD-R ถูกนำมาใช้กำหนดกรอบโครงสร้างของตัวแปรในแบบสอบถามและประเด็นการสัมภาษณ์ โดยจำแนกตัวแปรออกเป็นมิติความต้องการของงาน (เช่น ภาระงานสอน ระเบียบทุน) และมิติทรัพยากรงาน (เช่น งบประมาณ การสนับสนุน)

2. การตีความผลการวิจัย ผู้เขียนใช้ JD-R Model เป็นแนวทางในการอภิปรายผล เพื่อพิสูจน์ข้อสมมติฐานหลักที่ว่า ความล่าช้าไม่ใช่อุปสรรคระดับตัวบุคคล แต่เกิดจากความไม่สมดุลเชิงระบบที่ Demands มีอิทธิพลเหนือ Resources

3. การสังเคราะห์ข้อเสนอแนะ นำแนวคิดระบบนิเวศการวิจัย ของ Savona et al. (2025) มาบูรณาการกับผลวิจัยเชิงประจักษ์ เพื่อสร้างข้อเสนอแนะเชิงโครงสร้าง โดยเสนอให้หน่วยบริหารงานวิจัยทำหน้าที่เป็นตัวกันชน (Buffer) เชิงกลไก เพื่อปรับสมดุลให้กับระบบนิเวศของมหาวิทยาลัยตามกรอบ JD-R Model อย่างเป็นรูปธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พัฒนากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีโดยบูรณาการแนวคิด Job Demands-Resources Model ร่วมกับกรอบการบริหารจัดการโครงการวิจัยและแนวคิดการสนับสนุนงานวิจัยเชิงกระบวนการ เพื่ออธิบายกลไกที่ทำให้การดำเนินงานวิจัยไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด กรอบแนวคิดดังกล่าวตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยมิได้เกิดจากข้อจำกัดของนักวิจัยในระดับบุคคลเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาระงานและทรัพยากรสนับสนุนในระดับบุคคล ระบบทุนและโครงสร้างการบริหารจัดการในระดับองค์กร รวมถึงกลไกการสนับสนุนเชิงกระบวนการที่เอื้อต่อความต่อเนื่องของงานวิจัย ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความต่อเนื่องของกระบวนการวิจัยซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่กำหนดความสามารถในการดำเนินงานวิจัยให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ชนิดการออกแบบตามลำดับขั้นตอนแบบอธิบาย (Explanatory Sequential Design) เพื่ออุดช่องว่างของการศึกษาในอดีตที่มักมองปัญหาแบบแยกส่วน โดยงานวิจัยนี้มุ่งใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อระบุขนาดของปัญหาและทดสอบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในภาพรวม จากนั้นจึงใช้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาอธิบายกลไกเชิงซ้อนและบริบทแวดล้อมที่อยู่เบื้องหลังตัวเลขสถิติอย่างลึกซึ้ง ซึ่งช่วยยกระดับความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์เชิงระบบได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Phase) ใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (Census of Accessible Population) ซึ่งเป็นอาจารย์และนักวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เคยได้รับทุนวิจัยภายในระหว่างปี พ.ศ. 2560–2567 จำนวน 338 คน โดยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาทั้งสิ้น 229 คน (คิดเป็นร้อยละ 67.75) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุมปัจจัย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคล งบประมาณ ผลการทำวิจัย ขั้นตอนกระบวนการ เงื่อนไขการรับทุน การสนับสนุน และสถานที่/วัสดุอุปกรณ์ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.86 และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.920

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ร่วมกับสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) เพื่อทดสอบความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทั้งนี้ โครงการได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (รหัส psu.pn.2-049/63)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Phase) มุ่งเน้นการขยายผลและอธิบายข้อค้นพบจากระยะแรก โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็นกลุ่มที่ดำเนินงานวิจัยแล้วเสร็จตามแผน 4 คน และกลุ่มที่ไม่แล้วเสร็จ 3 คน เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบมุมมองเชิงวิพากษ์ (Critical comparison) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่เจาะลึกถึงอุปสรรคและข้อเสนอแนะเชิงระบบ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถูกนำมาถอดความและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ประเด็น สังเคราะห์สาระสำคัญ และนำมาใช้อธิบายกลไกเชิงระบบที่สนับสนุนผลลัพธ์ทางสถิติในระยะแรกให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลให้งานวิจัยไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยดังกล่าวอยู่ในระดับมาก (ดังตารางที่ 1) สะท้อนว่าความล่าช้าเป็นประเด็นที่มีนัยสำคัญในบริบทขององค์กร ไม่ได้เป็นเพียงกรณีเฉพาะราย และเมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยที่มีระดับสูงที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนการทำวิจัย รองลงมาคือ ด้านผลการทำวิจัย และด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ขณะที่ปัจจัยด้านบุคคล ด้านขั้นตอนกระบวนการวิจัย ด้านงบประมาณ และด้านเงื่อนไขการรับทุนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสำคัญของผลการวิจัยอยู่ที่รูปแบบการกระจายตัวของปัจจัย ซึ่งสะท้อนว่ามีมิติที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างการสนับสนุนและระบบองค์กรมีระดับปัญหาสูงกว่าปัจจัยส่วนบุคคลโดยตรง ข้อค้นพบดังกล่าวเป็นสัญญาณเบื้องต้นว่า ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยอาจมีลักษณะเป็นปัญหาเชิงระบบมากกว่าปัญหาเฉพาะบุคคล

ตารางที่ 1 ปัจจัยภายในที่ส่งผลให้งานวิจัยไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

ปัจจัยภายใน	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความคิดเห็น
ด้านบุคคล	3.21	1.01	ระดับปานกลาง
ด้านงบประมาณ	3.36	0.95	ระดับปานกลาง
ด้านผลการทำวิจัย	3.56	1.05	ระดับมาก
ด้านขั้นตอนกระบวนการวิจัย	3.23	1.06	ระดับปานกลาง
ด้านเงื่อนไขการรับทุน	3.33	1.01	ระดับปานกลาง
ด้านการสนับสนุนการทำวิจัย	3.74	1.03	ระดับมาก
ด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์	3.41	0.96	ระดับมาก
เฉลี่ยรวม	3.41	1.01	ระดับมาก

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 = ระดับน้อยที่สุด 1.81–2.60 = ระดับน้อย 2.61–3.40 = ระดับปานกลาง 3.41–4.20 = ระดับมาก 4.21–5.00 = ระดับมากที่สุด n = 229

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Pearson's Correlation พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ดังตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของข้อจำกัดที่เสริมแรงซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ที่เด่นที่สุดคือ ด้านผลการทำวิจัย กับ ด้านขั้นตอนกระบวนการวิจัย ($r = .715$) ซึ่งอยู่ในระดับสูง ซึ่งให้เห็นว่าความล่าช้าในผลลัพธ์ปลายทางมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับความต่อเนื่องและประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่ต้นทาง กล่าวคือ หากกระบวนการวิจัยขาดความต่อเนื่องหรือเผชิญข้อจำกัดเชิงระบบ ย่อมส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของผลผลิตทางวิชาการ

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูงยังปรากฏระหว่างหลายคู่ปัจจัย เช่น เงื่อนไขการรับทุนกับกระบวนการวิจัย และการสนับสนุนการทำวิจัยกับผลการทำวิจัย สะท้อนลักษณะ ปฏิกริยาลูกโซ่ ที่การเปลี่ยนแปลงในมิติหนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อมิติอื่น ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง โดยรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวสนับสนุนข้อสันนิษฐานเชิงทฤษฎีว่า ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยเป็นผลของกลไกเชิงระบบที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหลายระดับ มากกว่าจะเกิดจากข้อจำกัดของปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยลำพัง

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในที่ส่งผลให้งานวิจัยไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

ปัจจัย	1	2	3	4	5	6	7
1. ด้านบุคคล	-						
2. ด้านงบประมาณ	.457***	-					
3. ด้านผลการทำวิจัย	.492***	.507***	-				
4. ด้านขั้นตอนกระบวนการวิจัย	.557***	.483***	.715***	-			
5. ด้านเงื่อนไขการรับทุน	.347***	.421***	.558***	.587***	-		
6. ด้านการสนับสนุนการทำวิจัย	.389***	.363***	.499***	.540***	.512***	-	
7. ด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์	.401***	.447***	.524***	.557***	.527***	.468***	-

หมายเหตุ : r = Pearson's Correlation ระดับความสัมพันธ์: ต่ำ ($r < .30$), ปานกลาง ($.30 \leq r < .50$), ค่อนข้างสูง ($.50 \leq r < .70$), สูง ($r \geq .70$) *** $p < .001$ n = 229

ความแตกต่างตามลักษณะส่วนบุคคลและประสบการณ์การได้รับทุน

ผลการทดสอบความแตกต่าง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งทางวิชาการ (ดังตารางที่ 3) สะท้อนว่า คุณลักษณะพื้นฐานของบุคลากรไม่ได้เป็นตัวแปรกำหนดระดับปัญหาอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เมื่อจำแนกตาม ประสบการณ์การได้รับทุนวิจัยภายใน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในสองมิติ ได้แก่ ด้านบุคคล ($p < .001$) และ ด้านเงื่อนไขการรับทุน ($p < .01$) ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์ทุน ทำหน้าที่เป็นตัวแปรเชิงโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และการจัดการข้อจำกัดในการทำวิจัย ผู้วิจัยที่มีระดับประสบการณ์แตกต่างกันย่อมมีความสามารถในการทำความเข้าใจระบบทุน การวางแผนงาน และการจัดการเงื่อนไขต่าง ๆ แตกต่างกัน ส่งผลให้การรับรู้ต่ออุปสรรคในมิติด้านบุคคลและเงื่อนไขทุนมีความแตกต่างตามระดับประสบการณ์

ดังนั้น ประสบการณ์การได้รับทุนไม่ได้เป็นเพียงข้อมูลพื้นฐานของผู้วิจัย แต่เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรส่วนบุคคลกับเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของระบบทุน

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยฯ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลและประสบการณ์การได้รับทุนวิจัยภายใน

ปัจจัย	เพศ		ระดับการศึกษา		ตำแหน่งทางวิชาการ		การได้รับทุนภายใน	
	t	p	t	p	t	p	t	p
1. ด้านบุคคล	-1.418	.158	1.0872	0.779	-0.2806	0.088	3.575	<.001***
2. ด้านงบประมาณ	0.867	.387	0.7151	0.088	-1.7166	0.587	1.846	.066
3. ด้านผลการทำวิจัย	-1.342	.181	-0.0508	0.587	-0.5445	0.439	1.199	.232
4. ด้านขั้นตอนกระบวนการวิจัย	-0.600	.549	-0.5668	0.439	-0.7752	0.110	1.197	.233
5. ด้านเงื่อนไขการรับทุน	-0.273	.785	-0.1253	0.110	-1.6080	0.923	2.666	.008**
6. ด้านการสนับสนุนการทำวิจัย	-1.338	.182	0.2411	0.923	0.0969	0.846	0.205	.838
7. ด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์	-1.280	.202	-0.1881	0.846	-0.1951	0.088	0.670	.504

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

ภาระงานและการจัดสรรเวลาในการดำเนินงานวิจัย

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพสะท้อนว่า ภาระงานที่ทับซ้อนระหว่างงานสอน งานบริหาร และภารกิจส่วนตัว ส่งผลโดยตรงต่อความต่อเนื่องของการดำเนินงานวิจัย โดยเฉพาะความยากลำบากในการปรับสมาธิเมื่อจำเป็นต้องสลับบทบาทการทำงาน หรือภาวะการปรับโหมดการทำงาน (Switching Mode) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักรายหนึ่งสะท้อนว่า

“ด้วยภารกิจเรามีหลายอย่าง... กว่าที่จะปรับโหมดตัวเองมาดูวิจัยอีกทีหนึ่งคือเราไม่ได้ทำทุกวันอยู่แล้ว พอสวิตช์มาวิจัยปั๊บ มันก็ใช้เวลาในการจูนตัวเอง... นึกตั้งนานว่าเราทำถึงไหนแล้ว เพราะเราไม่ได้จับมาตลอด” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก ท่านที่ 1)

นอกจากนี้ ภาระงานสอนที่หนักและภาระครอบครัวยังเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจ จนไม่สามารถดำเนินงานวิจัยได้ตามแผนที่วางไว้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลักว่า

“ใจอยากทำแต่ก็อารมณ์ไม่ได้ แรงไม่มา อันนี้คือสภาพร่างกาย... บางทีเราล้าจากงานสอน เรา ก็ไม่สามารถมานั่งทำวิจัยได้เลย” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก ท่านที่ 4)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักหลายรายเห็นตรงกันว่า แรงขับเคลื่อนภายในหรือความหลงใหลในการทำวิจัย (Passion) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สามารถฝ่าฟันข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“ถ้าตัวอาจารย์เองมีใจอยากจะทำวิจัยจริง ๆ เค้าสามารถที่จะจัดสรรเวลาได้... ต่อให้เราไม่มีเวลา เราก็จะหาเวลาให้มันจนได้ แต่ถ้าเราไม่ชอบ ต่อให้เราว่าง 24 ชั่วโมงเราก็ไม่ทำ” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก ท่านที่ 6)

ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่า แม้แรงจูงใจภายในจะช่วยบรรเทาผลกระทบจากภาระงานได้ในระดับหนึ่ง แต่หากขาดการจัดสรรภาระงานเชิงระบบที่เหมาะสม ความต่อเนื่องของงานวิจัยก็ยังคงเผชิญความเสี่ยงต่อความล่าช้า

เงื่อนไขและข้อจำกัดของระบบทุนวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักสะท้อนตรงกันว่า ความล่าช้าของงบประมาณและเงื่อนไขการเบิกจ่ายที่ขาดความยืดหยุ่นเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินงานวิจัย โดยเฉพาะความไม่สอดคล้องกับวงจรการทำงานจริง เช่น กรณีงานวิจัยในชั้นเรียนที่งบประมาณมักได้รับหลังจากเปิดภาคการศึกษาแล้ว หรือกรณีงานวิจัยสายศิลปกรรมศาสตร์ที่งบประมาณไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการเผยแพร่ผลงาน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลักว่า

“แหล่งทุนเค้าไม่ได้คิดถึงเรื่องการเผยแพร่ผลงาน... นิทรรศการใหญ่ครั้งหนึ่งใช้เงินไม่ต่ำกว่า 100,000 หรือ 200,000... พอเขียนงบส่วนนี้ไปก็โดนตัดเพราะไม่เข้าข่าย” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก ท่านที่ 2)

นอกจากนี้ การกำหนดเป้าหมายการตีพิมพ์ที่สูงภายในระยะเวลาจำกัดยังสร้างความกดดันอย่างมาก และในบางกรณีอาจนำไปสู่การตัดสินใจยุติโครงการเมื่อผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่

คาดหวัง (ผู้ให้ข้อมูลหลัก ท่านที่ 3 และ 4) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระบบทุนวิจัยในทางปฏิบัติสามารถกลายเป็นการะเชิงโครงสร้างที่บั่นทอนความต่อเนื่องของงานวิจัยได้

ระบบสนับสนุนและกลไกการติดตามจากหน่วยงาน

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพชี้ว่า ระบบติดตามงานที่มีประสิทธิภาพควรเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นเอกสารเป็นการติดตามเชิงวิชาการในลักษณะกัลยาณมิตร เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้วิจัยสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจริง รูปแบบการรายงานความก้าวหน้าแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) โดยใช้เครื่องมือที่กระชับได้รับการยอมรับในเชิงบวก ดังคำกล่าวที่ว่า

“อย่างที่ว่า RDO ทำ... เค้ากำหนดเลยว่าขอแค่ 1 หรือ 2 แผ่นสไลด์ ทำเป็นแบบ Infographic... ขอคนหนึ่ง 5-10 นาทีก็พอ... มันทำให้เรารู้ว่าเราไม่ได้ทิ้งเค้า และช่วยแก้ปัญหาได้ทัน” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก ท่านที่ 3)

สำหรับโครงการขนาดใหญ่ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารกลุ่ม เช่น Line Group ยังช่วยกระตุ้นให้นักวิจัยตื่นตัวและเห็นความก้าวหน้าของทีมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานไม่สะดุดและลดความเสี่ยงของการตกขบวน (ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านที่ 4)

ข้อเสนอแนะเชิงระบบที่เอื้อต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอแนวทางเชิงระบบเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ได้แก่

1) การจัดให้มีระบบพี่เลี้ยง (Mentorship System) เพื่อประดับประคองนักวิจัยตลอดวงจรโครงการ

“ควรจะมี Mentor ที่เป็นพี่ปรึกษาให้ตลอดการเดินทาง... ถ้าเรามีพี่ปรึกษาคอยไต่ถาม จำนวนงานวิจัยที่ไม่เสร็จจะน้อยลง” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก ท่านที่ 6)

2) การส่งเสริมการทำวิจัยเป็นทีมและความร่วมมือกับพันธมิตรต่างประเทศ

3) การจัดทำฐานข้อมูลแหล่งทุนและวารสารที่เหมาะสม

4) การคัดกรองระเบียบวิธีวิจัยตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

“ถ้า Methodology ไม่แน่น เราจะคาดหวังว่าผลงานจะดีเลิศมันก็ไม่ได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านที่ 1)

ข้อค้นพบเชิงสถิติที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงระบบระหว่างปัจจัยต่าง ๆ (ดังตารางที่ 2) ได้รับการยืนยันและอธิบายกลไกเชิงลึกจากข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นความไม่สมดุลระหว่างภาระงาน ระบบทุน และทรัพยากรสนับสนุน ข้อมูลเชิงคุณภาพช่วยอธิบายว่าความสัมพันธ์ที่ปรากฏในระดับตัวเลขมิใช่เพียงความเชื่อมโยงทางสถิติ หากแต่สะท้อนกลไกการทำงานจริงของระบบองค์กรที่ความตึงตัวในมิติหนึ่งสามารถส่งผลต่ออีกมิติหนึ่งอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ชัดว่า ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยมีลักษณะเป็นปัญหาเชิงระบบ ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยหลายระดับ มากกว่าการเกิดจากข้อจำกัดของตัวบุคคลเพียงด้านเดียว

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด Job Demands–Resources (JD–R) Model ซึ่งอธิบายว่าผลลัพธ์ของการทำงานเป็นผลจากความสมดุลระหว่างความต้องการของงาน (Job Demands) และทรัพยากรสนับสนุน (Job Resources) ที่องค์กรจัดให้ เมื่อความต้องการของงานอยู่ในระดับสูง แต่ทรัพยากรสนับสนุนมีจำกัด ย่อมเพิ่มความเสี่ยงต่อความล่าช้าและผลลัพธ์การทำงานที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ในทางกลับกัน หากมีทรัพยากรสนับสนุนที่เหมาะสม จะช่วยเสริมศักยภาพในการจัดการภาระงานและการบรรลุเป้าหมายของงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรอบแนวคิดดังกล่าวช่วยให้สามารถตีความผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงภาวะความไม่สมดุลเชิงระบบ ภายใต้กรอบทฤษฎี Job Demands–Resources (JD–R) Model อย่างชัดเจน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคไม่ได้ดำเนินไปอย่างเป็นเอกเทศ แต่ส่งผลกระทบเกี่ยวเนื่องกันในลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Bashir et al., 2024) เมื่อพิจารณาในมิติของข้อเรียกร้องจากงาน (Job Demands) พบว่า ภาระงานที่ทับซ้อน ทั้งการสอน การบริหาร และบริการวิชาการ ทำหน้าที่เป็นตัวคูณซ้ำทรัพยากรส่วนบุคคล เช่น พลังงานและเวลาอย่างต่อเนื่อง ทำให้กระบวนการคิดวิเคราะห์และการดำเนินงานวิจัยขาดความต่อเนื่อง ข้อค้นพบนี้ท้าทายวาทกรรมเดิมที่มักอธิบายและผลักภาระความรับผิดชอบไปที่ศักยภาพทักษะ หรือแรงจูงใจของนักวิจัยในระดับปัจเจกบุคคล โดยงานวิจัยนี้พิสูจน์ให้เห็นว่า ความล่าช้าคืออาการแสดงของข้อจำกัดเชิงโครงสร้างขององค์กร มากกว่าความบกพร่องส่วนตัว สอดคล้องกับการศึกษาของ นวพรพรรณ ตันติพิลาผล (2568) ที่ยืนยันว่าภาระงานคืออุปสรรคสำคัญต่อการผลิตผลงานแม้ตัวนักวิจัยจะมีศักยภาพสูงก็ตาม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับมุมมองของการศึกษาในต่างประเทศที่ว่า ภาระงานเชิงธุรการและการกำกับดูแลที่ซับซ้อนเกินพอดี (Over-bureaucracy) ได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นกลไกควบคุมคุณภาพ กลายเป็นอุปสรรคที่บั่นทอนและชะลอการวิจัยเสียเอง (Snooks et al., 2023; Morrow et al., 2025)

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาในมิติของ "ทรัพยากรงาน" (Job Resources) เช่น ระบบทุนวิจัยและงบประมาณ กลับพบความย้อนแย้งเชิงโครงสร้าง กล่าวคือ แทนที่ทรัพยากรเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นกันชน เพื่อลดทอนแรงกดดันตามกลไกของทฤษฎี JD–R กลไกการบริหารจัดการทุนที่ขาดความยืดหยุ่น ทั้งรอบเวลาการอนุมัติที่ไม่สอดคล้องกับแผนการทำงานจริง และข้อจำกัดในการเบิกจ่ายกลับทำหน้าที่แปรสภาพเป็นข้อเรียกร้องใหม่ ที่เพิ่มความซับซ้อนให้แก่วิจัย ปรากฏการณ์ที่ระบบสนับสนุนกลายเป็นภาระแฝงนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ เจนจิรา บ.ป.สูงเนิน และคณะ (2566), วรณพันธ์ อ่อนแย้ม (2562), Tham (2023), and Crane et al. (2023) รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ramalho et al. (2025) ที่ระบุอย่างชัดเจนว่า ความไม่แน่นอนของวงจรแหล่งทุน (Irregular funding cycles) เป็นตัวการสำคัญระดับโครงสร้างที่ทำให้โครงการวิจัยต้องหยุดชะงักและสร้างความไม่มั่นคงต่อนักวิจัย

อย่างไรก็ดี แม้กรอบ JD-R Model จะสามารถอธิบายกลไกความไม่สมดุลเชิงระบบได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่การตีความนี้ยังมีข้อจำกัดในเชิงบริบทที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม ประการแรก งานวิจัยนี้ยังไม่สามารถอธิบายได้แน่ชัดถึงอิทธิพลของบริบทเชิงพื้นที่ เช่น ภาระงานทางอารมณ์และสังคมในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่พหุวัฒนธรรมอย่างวิทยาเขตปัตตานี ว่ามีส่วนในการเร่งเร้า Job Demands ให้สูงและมีความซับซ้อนกว่านักวิจัยในสถาบันภูมิภาคอื่นมากน้อยเพียงใด ประการที่สอง แบบจำลองการวิเคราะห์ในงานชิ้นนี้มุ่งเน้นที่กลไกจุลภาคภายในสถาบันและระบบทุนเป็นหลัก โดยอาจยังไม่สามารถตอบคำถามถึงผลกระทบจาก "การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายมหภาค" หรือวิกฤตการณ์ภายนอกที่ทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรวิจัยใหม่ในระดับประเทศ (Savona et al., 2025) ซึ่งประเด็นเหล่านี้ถือเป็นช่องว่างสำคัญที่ควรนำมาผนวกรวมกับการศึกษาในอนาคต เพื่อให้เกิดความเข้าใจกลไกความล่าช้าในมิติที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

2. เครือข่ายความสัมพันธ์เชิงบวกของปัจจัยอุปสรรคทุกมิติ ยืนยันสมมติฐานที่ว่า ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยไม่ได้เกิดจากคอขวดที่จุดใดจุดหนึ่ง แต่มีพลวัตแบบปฏิกิริยาลูกโซ่ ที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องกันทั้งระบบ (Bashir et al., 2024) ข้อค้นพบที่น่าสนใจอย่างยิ่งในการศึกษานี้คือการที่ลักษณะทางประชากรศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ) ไม่มีอิทธิพลต่อระดับปัญหาที่เผชิญ แต่ประสบการณ์การได้รับทุนวิจัย กลับเป็นตัวแปรเดียวที่สร้างความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ปรากฏการณ์นี้เมื่อพิจารณาผ่าน JD-R Model สามารถตีความได้ว่าประสบการณ์ไม่ใช่เพียงอายุงาน แต่ทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงโครงสร้างในการเข้าถึงทรัพยากร กล่าวคือผู้วิจัยที่มีประสบการณ์สูงย่อมมีทักษะในการทำความเข้าใจ ก้าวข้ามความซับซ้อน และดึงทรัพยากรงาน (Job Resources) ในระบบนิเวศของสถาบันมาใช้เป็นกันชน เพื่อรับมือกับข้อเรียกร้องของงาน (Job Demands) ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่านักวิจัยหน้าใหม่ที่ต้องปะทะกับความเปราะบางของระบบโดยปราศจากเกราะป้องกัน

นอกจากนี้ การตีความจากข้อมูลเชิงคุณภาพยังช่วยหักล้างวาทกรรมเดิม ที่มักโยนความผิดให้แก่ผู้วิจัย แม้ผลการศึกษานี้จะพบว่า แรงจูงใจและความมุ่งมั่น ซึ่งถือเป็น ทรัพยากรส่วนบุคคล จะช่วยให้ผู้วิจัยอดทนและประคับประคองโครงการไปได้ระดับหนึ่ง แต่ความแข็งแกร่งเชิงปัจเจกนี้ไม่เพียงพอและไม่อาจทดแทนความล้มเหลวในการจัดสรรทรัพยากรงานขององค์กรได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ พิราวรรณ หนูเสน, สุวรรณิ แรงครุฑ และ สัญชัย ทองสุขใส (2562) และ สุภารัตน์ ภูพงษ์ และคณะ (2567) ที่ชี้ว่าแรงจูงใจมีบทบาทเป็นเพียงตัวเสริม ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับมุมมองของงานวิจัยจากต่างประเทศที่พบว่า เมื่อนักวิจัยต้องเผชิญกับเงื่อนไขการเบิกจ่ายที่เข้มงวดหรือวงจรการให้ทุนที่ไม่แน่นอน (Irregular funding cycles) พลังงานและแรงจูงใจส่วนบุคคลจะถูกสูบออกไปจนหมดสิ้น (Ramalho et al., 2025) นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า เมื่อ Job Demands เชิงระบบ (เช่น ภาระงานสอนและระเบียบราชการที่หนาแน่น) อยู่ในระดับที่สูงเกินขีดจำกัด จะทำลายอิทธิพลเชิงบวกของ

คุณลักษณะส่วนบุคคลอย่างสิ้นเชิง (Snooks et al., 2023) ความล่าช้าจึงเป็นผลลัพธ์ของบริบทเชิงโครงสร้างที่ล้มเหลวในการเกื้อหนุน มากกว่าจะเป็นข้อจำกัดทางความสามารถของตัวนักวิจัย

3. การเปลี่ยนผ่านกระบวนการทัศน์เพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัย จำเป็นต้องก้าวข้ามการใช้มาตรการเชิงบริหารแบบแยกส่วน ไปสู่การออกแบบระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem) ที่องค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคล โครงการ และองค์กร สามารถทำงานเชื่อมโยงและเสริมแรงซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ (Savona et al., 2025) แนวคิดนี้สอดคล้องกับวิวัฒนาการของการบริหารความรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างกลไกประสานงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดอุปสรรคและเพิ่มพื้นที่ความร่วมมือในเครือข่ายวิจัย (Rådberg & Löfsten, 2022)

เมื่อพิจารณาผ่านทฤษฎี JD-R Model ระบบนิเวศการวิจัยจะทำหน้าที่เป็นทรัพยากรเชิงโครงสร้างระดับมหภาค ที่เข้ามาช่วยปรับสมดุลและทำหน้าที่เป็นกลไกกันชน เพื่อลดทอนแรงกดดันจากข้อเรียกร้องของงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาระงานสอนและข้อจำกัดทางธุรการ ข้อมูลจากการศึกษาสะท้อนอย่างเด่นชัดว่า หน่วยบริหารงานวิจัยต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นเพียงผู้กำกับดูแลระเบียบ มาเป็นตัวลดทอนภาระ หรือผู้อำนวยความสะดวกเชิงกระบวนการ เพื่อเป็นเกราะป้องกันนักวิจัยจากความล่าช้าทางธุรการ ซึ่ง Snooks et al. (2023), and Morrow et al. (2025) ได้ยืนยันตรงกันว่า ระบบราชการที่ซับซ้อนและขาดความยืดหยุ่นคืออุปสรรคระดับสากลที่บั่นทอนทั้งเวลาขวัญกำลังใจ และความต่อเนื่องในการวิจัย การบูรณาการระบบพี่เลี้ยงทางวิชาการ (Mentorship) และการติดตามผลเชิงกัลยาณมิตร จึงเป็นเสมือนตัวเร่ง ที่ช่วยเปลี่ยนข้อจำกัดให้กลายเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน (Rådberg & Löfsten, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับฐานคิดของ Ross et al. (2019), Austin, McBeath and Roose (2024), Crane et al. (2023) และ วรรณพันธ์ อ่อนแย้ม (2562)

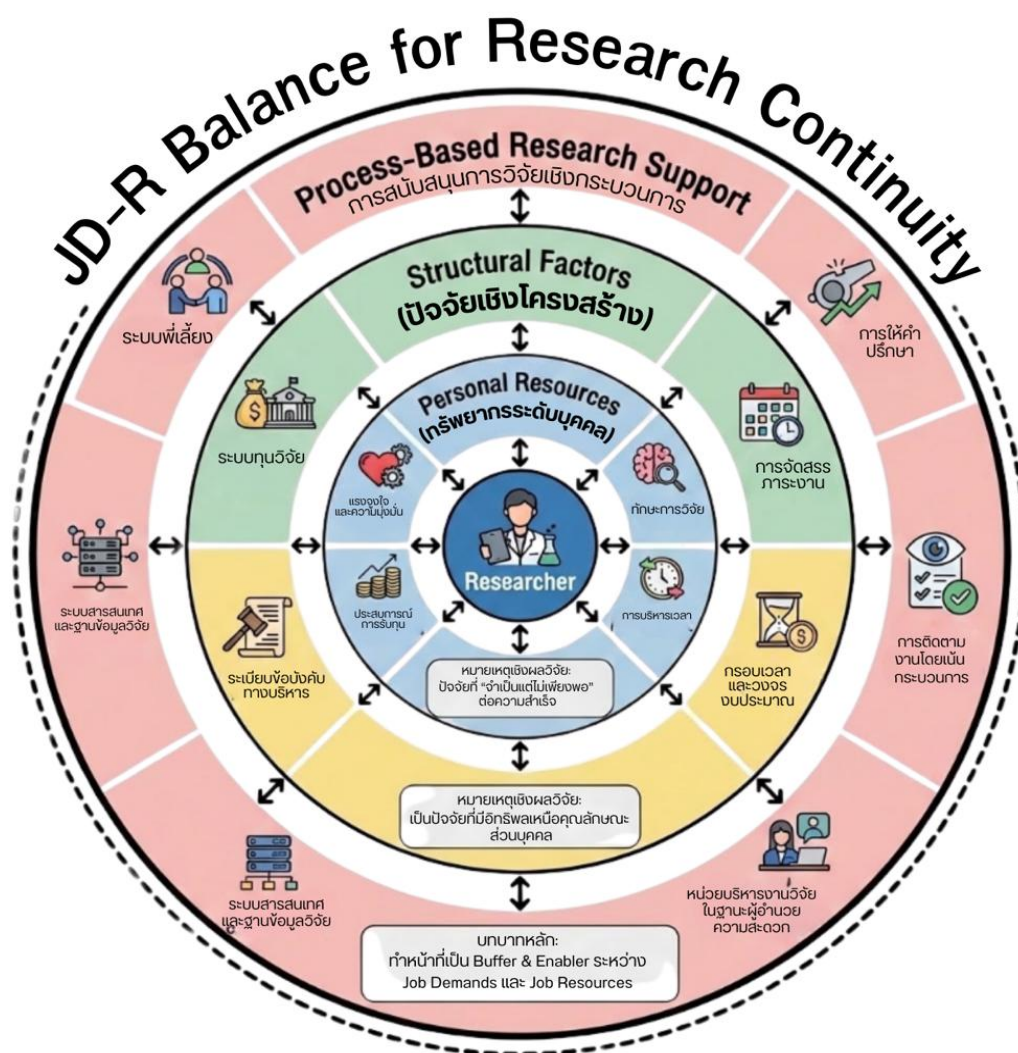
อย่างไรก็ดี แม้ข้อเสนอเรื่องการพัฒนากระบวนการวิจัยจะเป็นยุทธศาสตร์ทางออกที่มีน้ำหนัก แต่ข้อพึงระวังเชิงโครงสร้างที่งานวิจัยนี้อาจยังวิเคราะห์ไปไม่ถึงคือต้นทุนแฝง (Hidden costs) ของการรักษากระบวนการดังกล่าว การปรับบทบาทหน่วยงานให้ทำหน้าที่เป็นตัวลดทอนภาระแก่นักวิจัย อาจนำไปสู่การผลักภาระงานธุรการอันหนักหน่วงไปตกอยู่กับบุคลากรสายสนับสนุนแทน ซึ่งหากไม่มีการเพิ่มอัตราค่าจ้างหรือนำเทคโนโลยีมาช่วยอย่างสมดุลง อาจก่อให้เกิดภาวะคอขวดและภาวะหมดไฟในสายงานสนับสนุน จนทำให้ระบบนิเวศล่มสลายได้ในที่สุด ประการต่อมา ระบบนิเวศระดับสถาบันย่อมมีความเปราะบางและไม่อาจต้านทานผลกระทบจากความไม่แน่นอนของแหล่งทุนระดับชาติได้อย่างสมบูรณ์ ดังที่ Ramalho et al. (2025) ชี้ให้เห็นว่าวงจรการให้ทุนที่ไม่สม่ำเสมอเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้งานวิจัยต้องหยุดชะงักและสร้างความไม่มั่นคงทางอาชีพ ดังนั้น ความสำเร็จในการแก้ปัญหาความล่าช้าจึงไม่อาจพึ่งพาการปรับตัวภายในระดับมหาวิทยาลัยเพียงลำพัง แต่ต้องอาศัยการยกระดับนโยบายการจัดสรรทุนวิจัยในระดับประเทศ เพื่อให้เกิดหลักประกันและความต่อเนื่องของกระแสเงินทุนไปพร้อมกัน (Savona et al., 2025)

การอภิปรายผลเชิงประจักษ์จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ช่วยหักล้างวาทกรรมเดิมที่มักอธิบายความล่าช้าในการวิจัยจากข้อจำกัดของตัวบุคคล โดยชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นผลลัพธ์จากความไม่สมดุลเชิงระบบ (Systemic Imbalance) ระหว่างข้อเรียกร้องของงานและทรัพยากรสนับสนุนในระดับโครงสร้างองค์กร ดังนั้น การเปลี่ยนผ่านกระบวนการทัศน์ไปสู่การสร้าง ระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem) ที่บูรณาการกลไกการสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการยกระดับการบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดความต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จตามแผน สามารถตอบสนองต่อพันธกิจในการขับเคลื่อนองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

งานวิจัยนี้นำเสนอกรอบอธิบายใหม่เชิงระบบ ที่ยกระดับการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัย โดยเปลี่ยนกระบวนการทัศน์จากวาทกรรมเดิมที่มุ่งอธิบายปัญหาผ่านข้อจำกัดระดับปัจเจกบุคคล ไปสู่การพิจารณาในฐานะอาการแสดงของความไม่สมดุลเชิงโครงสร้าง การประยุกต์ใช้แนวคิด JD-R Model ในการศึกษาได้นำไปสู่ข้อเสนอเชิงแนวคิดที่สำคัญคือ การสร้างโมเดลระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem Model) ซึ่งเป็นกลไกเชิงบูรณาการที่เชื่อมประสานและปรับสมดุลระหว่างข้อเรียกร้องของงาน (ระบบทุนและภาระงาน) กับทรัพยากรสนับสนุน (กระบวนการวิจัยและบทบาทเชิงรุกของหน่วยบริหาร)

ทั้งนี้ โมเดลเชิงแนวคิดที่พัฒนาขึ้นไม่ได้จำกัดขอบเขตการอยู่เพียงในพื้นที่ศึกษา แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบอ้างอิงเชิงนโยบาย สำหรับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทความท้าทายด้านความซับซ้อนของภาระงานวิชาการและข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่คล้ายคลึงกัน เพื่อใช้ในการออกแบบทิศทางการบริหารจัดการและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความต่อเนื่องและผลสัมฤทธิ์ของการวิจัย โดยสามารถนำเสนอภาพโมเดลแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในระบบนิเวศได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลระบบนิเวศการวิจัยเพื่อความต่อเนื่องของงานวิจัยตามแนวคิด JD-R

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นถึงโมเดลระบบนิเวศการวิจัยที่สังเคราะห์จากผลการวิจัย โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 ระดับชั้นที่มีปฏิสัมพันธ์กันตามกรอบแนวคิด JD-R Model ดังนี้

แกนกลาง (Inner Circle) คือ ทรัพยากรระดับบุคคล (Personal Resources) ประกอบด้วย แรงจูงใจ ทักษะ และประสบการณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่นักวิจัยต้องมี แต่ผลการวิจัยชี้ว่าปัจจัยเหล่านี้เพียงลำพัง ไม่เพียงพอต่อความสำเร็จหากขาดการสนับสนุน

ชั้นกลาง (Middle Circle) คือ ปัจจัยเชิงโครงสร้าง (Structural Factors) ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้ง กรอบกติกาและความต้องการของงาน (Job Demands) เช่น ระบบทุน ภาระงาน และระเบียบราชการ ปัจจัยชั้นนี้มีอิทธิพลเหนือปัจจัยส่วนบุคคลและมักเป็นคอขวดที่ทำให้เกิดความล่าช้า

ชั้นนอก (Outer Circle) คือ การสนับสนุนเชิงกระบวนการ (Process-Based Research Support) ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะสำคัญจากการวิจัย ประกอบด้วย ระบบพี่เลี้ยง การติดตามงานเชิงกลยาณมิตร และหน่วยบริหารงานวิจัยที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก

กลไกการทำงานของโมเดล วงชั้นนอกจะทำหน้าที่เป็นตัวกันชนและตัวเสริมแรง (Buffer & Enabler) เพื่อลดแรงกดดันจากปัจจัยเชิงโครงสร้าง (ชั้นกลาง) และเอื้อให้นักวิจัยสามารถใช้ทรัพยากรส่วนบุคคล (แกนกลาง) ในการผลิตงานวิจัยได้อย่างต่อเนื่องจนแล้วเสร็จตามกำหนด

สรุป

ข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัยครั้งนี้ช่วยหักล้างวาทกรรมเดิมที่มักอธิบายความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยจากข้อจำกัดระดับบุคคล โดยพิสูจน์ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวคือ ปัญหาความไม่สมดุลเชิงระบบ เมื่ออธิบายภายใต้กรอบทฤษฎี Job Demands-Resources (JD-R) Model งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้นักวิจัยจะมีทรัพยากรส่วนบุคคล เช่น แรงจูงใจ ทักษะ และความมุ่งมั่น แต่ความเข้มแข็งระดับปัจเจกก็มีอาจชดเชยหรือต้านทานแรงกดดันจากข้อเรียกร้องของงาน (Job Demands) ที่ล้นเกิน อันเกิดจากภาระงานวิชาการที่ทับซ้อนและระบบบริหารจัดการทุนที่ขาดความยืดหยุ่นได้

เพื่อแก้ไขความเปราะบางเชิงโครงสร้างดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงนำเสนอโมเดลระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem Model) ในฐานะกรอบคำอธิบายและกลไกทางออก โดยมีหัวใจสำคัญคือการขับเคลื่อนการสนับสนุนเชิงกระบวนการ ที่มุ่งเปลี่ยนผ่านบทบาทของหน่วยบริหารงานวิจัยจากการกักกั้นดูแลเชิงเอกสารควบคุม ไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) อย่างเต็มรูปแบบ ผสานกับการสร้างเครือข่ายระบบพี่เลี้ยงทางวิชาการ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกันชน ลดทอนอุปสรรคและรักษาความต่อเนื่องในการทำงานของนักวิจัย

ในเชิงยุทธศาสตร์ องค์ความรู้จากการศึกษานี้มิได้เป็นเพียงข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาล่าช้าของโครงการวิจัยระดับสถาบันเท่านั้น แต่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการเปลี่ยนผ่านกระบวนการทัศน์ระดับนโยบายของสถาบันอุดมศึกษา การลงทุนสร้างระบบนิเวศการวิจัยที่เข้มแข็ง ถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Infrastructure) ที่สำคัญยิ่งในการปกป้องและปลดล็อกศักยภาพของทุนมนุษย์ อันจะนำไปสู่การสร้างผลผลิตทางวิชาการที่มีคุณภาพ และยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของระบบอุดมศึกษาไทยให้เกิดความต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จตามแผน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานระดับคณะและวิทยาเขตควรพัฒนาระบบสนับสนุนการทำวิจัยให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการทุนวิจัย การจัดสรรงบประมาณ และรูปแบบการเบิกจ่าย เพื่อเอื้อให้การดำเนินโครงการวิจัยเป็นไปตามแผนและกรอบระยะเวลาที่กำหนด ควบคู่กับการปรับกลไกการติดตามโครงการให้เน้นการติดตามเชิงวิชาการและ

การให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง มากกว่าการกำกับดูแลเชิงเอกสาร โดยใช้รูปแบบการติดตามที่กระชับ และสามารถสะท้อนปัญหาเชิงวิชาการได้อย่างตรงจุด

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านบุคคลและด้านเงื่อนไขการรับทุนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การได้รับทุนวิจัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรออกแบบมาตรการสนับสนุนการทำวิจัยที่สอดคล้องกับระดับประสบการณ์ของผู้วิจัยอย่างเหมาะสม สำหรับผู้วิจัยที่มีประสบการณ์น้อยหรือยังไม่เคยได้รับทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก ควรส่งเสริมระบบพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาด้านการวิจัย เพื่อเสริมสร้างทักษะการวางแผนและการบริหารจัดการโครงการวิจัย ขณะที่ผู้วิจัยที่มีประสบการณ์ในการได้รับทุนจากแหล่งทุนภายนอก ควรได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการทุนและเงื่อนไขการรับทุนที่มีความซับซ้อน เช่น ระเบียบการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดทำรายงานความก้าวหน้า และการบริหารความเสี่ยงของโครงการวิจัย ทั้งนี้เพื่อช่วยลดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินงานและเพิ่มโอกาสในการส่งมอบผลงานวิจัยได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

นอกจากนี้ หน่วยงานควรส่งเสริมการทำงานวิจัยเป็นทีมและการใช้ระบบพี่เลี้ยงอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในโครงการที่มีความซับซ้อนหรือใช้ระยะเวลานาน รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลแหล่งเผยแพร่ผลงานที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละศาสตร์ เพื่อช่วยลดความไม่แน่นอนในกระบวนการตีพิมพ์และเพิ่มโอกาสในการเผยแพร่ผลงานวิจัยได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังสถาบันอุดมศึกษาที่มีบริบทและรูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัยที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินงานวิจัยในระดับสถาบัน นอกจากนี้ ควรศึกษาผลของกลไกสนับสนุนเฉพาะด้าน เช่น ระบบพี่เลี้ยง รูปแบบการติดตามโครงการ และการสนับสนุนเชิงวิชาการ ต่อประสิทธิภาพ ระยะเวลา และคุณภาพของการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยที่เหมาะสมและส่งเสริมความสำเร็จของกระบวนการวิจัยในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

เจนจิรา บ.ป.สูงเนิน, วัชรภรณ์ ชัยวรรณ และ พชรนันท์ ยังวรวิเชียร. (2566). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยตามเวลาที่กำหนดของนักวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. วารสารจากงานประจำสู่งานวิจัย, 10(2), 21–28. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jpr2r/article/view/265555>

- นวิพรรณ ตันติพลาผล. (2568). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการจัดทำผลงานทางวิชาการ ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ยังไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ. *วารสารวิชาการ ปชมท.*, 14(2), Article e2080. สืบค้นจาก <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/CUASTJournal/article/view/2080>
- นิภาพรณ ลิ้มเทียมรัตน์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานวิจัยของบุคลากรในโรงพยาบาลบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. *วารสารวิจัยเพื่อการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต*, 1(2), 31–42. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/RHQJ/article/view/252260>
- พิราวรรณ หนูเสน, สุวรรณี แร่งครุฑ และ สันชัย ทองสุขใส. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานวิจัยของบุคลากรสายสนับสนุนคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. *เวชบันทึกศิริราช*, 12(2), 87–94. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/simedbull/article/view/204225>
- วรรณพันธุ์ อ่อนแย้ม. (2562). ปัจจัยความสำเร็จและการศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการโครงการวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย*, 6(1), 1–8. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jpr2r/article/view/126342>
- สุชีรา จรรย์มั่น, ประคุณ ศาลิกร และ ธนาภรณ์ ฉิมแพ. (2568). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยของบุคลากรวิจัย ในสังกัดส่วนงานระดับคณะวิชา กลุ่มสาขาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์และการบริหารจัดการ และพหุวิทยาการ. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 19(62), 444–462. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/277067>
- สุดาร์ตน์ ภูพงษ์, ทิฆัมพร ทิพย์รองพล, นงนุช หุเขียว และ ธงชัย สุธีรศักดิ์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของบุคลากรสายวิชาการ คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต. *วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา*, 6(4), 42–57. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JMARD/article/view/268021>
- สุอังคณา ม่วงยัง และ ศุภโชค มณีมัย. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6(1), 162–178. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournalpnru/article/view/257556>
- อัจฉราพรรณ โพธิ์ทอง. (2568). การวิจัยกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 44(5), 972–988. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/280239>
- Abeyasinghe, N., & Jayathilaka, R. (2022). Factors influencing the timely completion of construction projects in Sri Lanka. *PLoS ONE*, 17(12), e0278318. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0278318>

- Austin, M., McBeath, B., & Roose, R. (2024). Organizational supports for practice research: Illustrations from an international practice research collaborative. *Research on Social Work Practice*, 36(6), 610–624. <https://doi.org/10.1177/10497315231225138>
- Bashir, H., Hamdan, S., Ojiako, U., Haridy, S., Shamsuzzaman, M., & Al Zarooni, H. A. (2024). A weighted fuzzy social network analysis–based approach for modeling and analyzing relationships among risk factors affecting project delays. *Engineering Management Journal*, 36(1), 3–13. <https://doi.org/10.1080/10429247.2022.2162305>
- Crane, K., Blatch–Jones, A., & Fackrell, K. (2023). The post–award effort of managing and reporting on funded research: A scoping review. *F1000Research*, 12, Article 133263. <https://doi.org/10.12688/f1000research.133263.1>
- Dzikunu, C. K., Agyekum, M. W., Pajibo, E. D., & Yelkpieri, D. (2025). Factors accounting for delayed completion of theses among postgraduate students of the University of Education, Winneba. *British Journal of Education*, 13(2), 1–18. <https://doi.org/10.37745/bje.2013/vol13n2118>
- Morrow, A., Tyedmers, E., Debono, D., Chan, P., Steinberg, J., Tiernan, G., Hogden, E., & Taylor, N. (2025). Trials and tribulations: A qualitative exploration of researcher perspectives on navigating the challenges of health system implementation research. *BMJ Open*, 15, Article e087926. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2024-087926>
- Ramvalho, Q., Souza, J. S., & Provete, D. B. (2025). Irregular funding cycles in Brazilian science pose a barrier to biodiversity conservation and global leadership. *Perspectives in Ecology and Conservation*, 23, 231–235. <https://doi.org/10.1016/j.pecon.2025.08.002>
- Rådberg, K. K., & Löfsten, H. (2022). Developing a knowledge ecosystem for large–scale research infrastructure. *The Journal of Technology Transfer*, 48, 441–467. <https://doi.org/10.1007/s10961-022-09945-x>
- Ross, R., Reeves, J., Scarpinato, K., & Pelham, M. (2019). Success factors for university research development offices and activities. *The Journal of Research Administration*, 50(3), 107–124. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=EJ1237840>
- Savona, R., Modena, A., Alessi, L., Alberini, C. M., Baussano, I., Guerra, R., Pecorelli, S., Rasi, G., Siviero, P. D., Dellaportas, P., Khozin, S., & Stein, R. M. (2025). Towards a framework for a new research ecosystem. *Humanities & Social Sciences Communications*, 12, Article 462. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-05281-1>

- Snooks, H., Khanom, A., Ballo, R., Bower, P., Checkland, K., Ellins, J., Ford, G. A., Locock, L., & Walshe, K. (2023). Is bureaucracy being busted in research ethics and governance for health services research in the UK? Experiences and perspectives reported by stakeholders through an online survey. *BMC Public Health*, 23, Article 1119. <https://doi.org/10.1186/s12889-023-16013-y>
- Sverdlik, A., Hall, N. C., McAlpine, L., & Hubbard, K. (2018). The PhD experience: A review of the factors influencing doctoral students' completion, achievement, and well-being. *International Journal of Doctoral Studies*, 13, 361–388. <https://doi.org/10.28945/4113>
- Tham, W. Y. (2023). Science, interrupted: Funding delays reduce research activity but having more grants helps. *PLoS ONE*, 18(4), Article e0280576. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0280576>